

1. Samorząd terytorialny jako decentralizacja władzy publicznej

Decentralizacja - ustawowe, trwałe, prawem chronione przekazywanie organom decentralizowanej władzy publicznej (gminom, powiatom, województwom) zadań, kompetencji i środków, w które do tej pory były wyposażone organy władzy centralnej

przyczyna – ilość zadań, ich zróżnicowanie i charakter, zapewnienie udziału obywateli, lepsze wykonanie zadań przez struktury stykające się z nim bezpośrednio
cel – identyfikacja i organizowanie zaspokojenia zbiorowych potrzeb miejscowej ludności (sprawowanie władzy musi spoczywać na władzach najbliższych obywatelom)
wyodrębnienie niezależnych i względnie samodzielnych podmiotów, które nie są podporządkowane hierarchicznie organom występującym na wyższych szczeblach

Decentralizacja, decentralizacja władzy publicznej - przeniesienie części uprawnień i odpowiedzialności władzy publicznej z organów władzy państwowej na organy władzy samorządowej możliwie najniższego szczebla.

2. Zasady ustrojowe i ich miejsce w samorządzie

3. Podstawy konstytucyjne w samorządzie

Art. 163.

Samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne nie zastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych.

Art. 164.

Podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest gmina.

Inne jednostki samorządu regionalnego albo lokalnego i regionalnego określa ustawa.

Gmina wykonuje wszystkie zadania samorządu terytorialnego nie zastrzeżone dla innych jednostek samorządu terytorialnego.

Art. 165.

Jednostki samorządu terytorialnego mają osobowość prawną. Przysługują im prawo własności i inne prawa majątkowe.

Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego podlega ochronie sądowej.

Art. 166.

Zadania publiczne służące zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej są wykonywane przez jednostkę samorządu terytorialnego jako zadania własne.

Jeżeli wynika to z uzasadnionych potrzeb państwa, ustawa może zlecić jednostkom samorządu terytorialnego wykonywanie innych zadań publicznych. Ustawa określa tryb przekazywania i sposób wykonywania zadań zleconych.

Spory kompetencyjne między organami samorządu terytorialnego i administracji rządowej rozstrzygają sądy administracyjne.

Art. 167.

Jednostkom samorządu terytorialnego zapewnia się udział w dochodach publicznych odpowiednio do przypadających im zadań.

Dochodami jednostek samorządu terytorialnego są ich dochody własne oraz subwencje ogólne i dotacje celowe z budżetu państwa.

Źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego są określone w ustawie.

Zmiany w zakresie zadań i kompetencji jednostek samorządu terytorialnego następują wraz z odpowiednimi zmianami w podziale dochodów publicznych.

Art. 168.

Jednostki samorządu terytorialnego mają prawo ustalania wysokości podatków i opłat lokalnych w zakresie określonym w ustawie.

Art. 169.

Jednostki samorządu terytorialnego wykonują swoje zadania za pośrednictwem organów stanowiących i wykonawczych.

Wybory do organów stanowiących są powszechne, równe, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym. Zasady i tryb zgłaszania kandydatów i przeprowadzania wyborów oraz warunki ważności wyborów określa ustawa.

Zasady i tryb wyborów oraz odwoływania organów wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego określa ustawa.

Ustrój wewnętrzny jednostek samorządu terytorialnego określają, w granicach ustaw, ich organy stanowiące.

Art. 170.

Członkowie wspólnoty samorządowej mogą decydować, w drodze referendum, o sprawach dotyczących tej wspólnoty, w tym o odwołaniu pochodzącego z wyborów bezpośrednich organu samorządu terytorialnego. Zasady i tryb przeprowadzania referendum lokalnego określa ustawa.

Art. 171.

Działalność samorządu terytorialnego podlega nadzorowi z punktu widzenia legalności.

Organami nadzoru nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego są Prezes Rady Ministrów i wojewodowie, a w zakresie spraw finansowych regionalne izby obrachunkowe.

Sejm, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, może rozwiązać organ stanowiący samorządu terytorialnego, jeżeli organ ten rażąco narusza Konstytucję lub ustawy.

Art. 172.

Jednostki samorządu terytorialnego mają prawo zrzeszania się.

Jednostka samorządu terytorialnego ma prawo przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych oraz współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Zasady, na jakich jednostki samorządu terytorialnego mogą korzystać z praw, o których mowa w ust. 1 i 2, określa ustawa.

4. D

5. Co to jest administracja, państwo ?

Państwo – polityczna, suwerenna, terytorialna i obligatoryjna organizacja społeczeństwa. *Państwo jest przymusową organizacją, wyposażoną w atrybuty władzy zwierzchniej po to, by ochraniać przed zagrożeniami zewnętrznymi i wewnętrznymi ład, zapewniający zasiedlającej jego terytorium społeczności, składającej się ze współzależnych grup o zróżnicowanych interesach, warunki egzystencji korzystne odpowiednio do siły ich ekonomicznej pozycji i politycznych wpływów* [wg Mariusz Gulczyński: *Nauka o polityce*.

Wyd. Druktur, Warszawa 2007].

Prawne kryteria państwowości, przyjęte na mocy konwencji w [Montevideo](#) z 1933, określone są następująco: (artykuł 1.) "Państwo jako podmiot prawa międzynarodowego powinno posiadać następujące elementy:

Administracja (*łac. administrare* – być pomocnym, obsługiwać, zarządzać, *ministrare* – służyć), działalność organizatorska realizowana przy pomocy aparatu urzędniczego, obejmująca zakres spraw o charakterze publicznym, regulowana przez ogólne [normy prawne](#). W innym ujęciu może także oznaczać zarządzanie jakimikolwiek sprawami, własnymi (np. gospodarstwem domowym) lub cudzymi (np. czyimś [przedsiębiorstwem](#)).

Współczesny system administracyjny nawiązuje do [monarchii absolutnej](#), gdzie administracja spełniała kilka cech, w tym:

- inicjowała działalność organizatorską,
 - rozwiązywała konkretne problemy związane z zarządaniem państwem,
 - regulowała życie społeczne poddanych (nie stosowano wówczas pojęcia "obywatel"),
 - ingerowała aktywnie w życie gospodarcze, wprowadzając w życie doktrynę [merkantylizmu](#)
 - opierała się na stosowanych wspólnie zasadach: centralizacji, koncentracji, fachowości, hierarchiczności, resortowości. We [Francji](#) doby [absolutyzmu](#) powołano [ministeriat](#), sekretarzy stanu i to według kryterium rzeczowego (uprzednio terytorialnego),
 - wpływała na tworzenie się [biurokracji](#) i [służby cywilnej](#),
 - stopniowo rozróżniała administrację od [wymiaru sprawiedliwości](#) (co we wcześniejszych wiekach wcale nie było takie oczywiste),
 - działała przy pomocy środków władczych (czyli opartych na przymusie). Środki niewładcze nie były wówczas stosowane i z zasady nie są używane w administracji publicznej. Gdyby były stosowane, oznaczałoby to, że władca nie posługiwał się rozkazami, które musiały być wykonywane przez poddanych, pod groźbą surowych kar, lecz swoje sprawy załatwiał za pomocą prośb (twierdzenie przeciwne byłoby absurdem).
-
- stałą ludność,
 - suwerenną władzę,
 - określone [terytorium](#) (wielkość państwa nie wpływa na jego podmiotowość) oddzielone od innych [granica](#),
 - zdolność wchodzenia w relacje międzynarodowe.

6. Różnica między decentralizacją a centralizacją (dekoncentracją ?)

Decentralizacja i dekoncentracja to dwa różne pojęcia. Decentralizacja dotyczy władz, kompetencji i środków a dekoncentracja jedynie kompetencji.

Decentralizacja - ustawowe, trwałe, prawem chronione przekazywanie organom decentralizowanej władzy publicznej (gminom, powiatom, województwom) zadań, kompetencji i środków, w które do tej pory były wyposażone organy władzy centralnej

przyczyna – ilość zadań, ich zróżnicowanie i charakter, zapewnienie udziału obywateli, lepsze wykonanie zadań przez struktury stykające się z nim bezpośrednio

cel – identyfikacja i organizowanie zaspokojenia zbiorowych potrzeb miejscowej ludności (sprawowanie władzy musi spoczywać na władzach najbliższych obywatelom)

wyodrębnienie niezależnych i względnie samodzielnych podmiotów, które nie są podporządkowane hierarchicznie organom występującym na wyższych szczeblach

Decentralizacja, decentralizacja władzy publicznej - przeniesienie części uprawnień i odpowiedzialności władzy publicznej z organów władzy państwowej na organy władzy samorządowej możliwie najniższego szczebla.

Centralizacja – rozwiązanie normatywne, instytucjonalne, proceduralne i finansowe, którego istotą jest skupienie kompetencji i decyzji na najwyższym poziomie podziału terytorialnego państwa oraz hierarchiczne podporządkowanie organom i urzędom działającym na tym poziomie podmiotów funkcjonujących w terenie.

Centralizacja wiąże się z pozbawieniem samodzielności organów niższego szczebla, uzależnieniem ich od organów centralnych. Łączy się również z zależnością osobową i służbową, odsunięciem instytucji społecznych od udziału w rządach.

Centralizacja teoretycznie daje możliwość spojrzenia na lokalne problemy z szerszej perspektywy, łatwiejszego znalezienia wspólnych rozwiązań, zrealizowania większych celów, zbierania i analizowania większej ilości danych, stawiania bardziej dalekowzrocznych prognoz, mobilizowania większych zasobów ludzkich, materiałowych i finansowych, zwłaszcza w sytuacjach kryzysowych.

Przykładami państw o scentralizowanej strukturze administracji publicznej są Grecja i Holandia.

Dekoncentracja jest immanentną cechą decentralizacji. Polega na rozproszeniu kompetencji na większą ilość organów.

Dekoncentracja terytorialna odbywa się w pionie, polega na przeniesieniu kompetencji na organy niższego szczebla. Dekoncentracja pozioma (resortowa) to przeniesienie kompetencji z jednego resortu na organ na tym samym szczeblu w innym resorcie. Dekoncentracja skośna to przeniesienie kompetencji z jednego resortu na organ niższego szczebla w drugim resorcie.

7. Cechy Samorządu terytorialnego (podział)

Jednolitość rozwiązań, trójstopniowość, stosunkowo szeroka decentralizacja w zakresie zadań przy niewystarczającym zapewnieniu środków do wykonywania tych zadań, zagwarantowanie samodzielności i ochrony prawnej samorządu, ograniczenie nadzoru do kryterium legalności, ograniczony dualizm

Podział terytorialny państwa i jednostki samorządu terytorialnego. Zasadniczy podział terytorialny państwa. Podziały i jednostki pomocnicze. Podziały terytorialne dla celów rządowej administracji niespolonej.

-dualizm administracji terytorialnej

-podział

-podział terytorialny państwa

-pomocniczy podział

-jednostki pomocnicze samorządu terytorialnego

-zasadniczy podział

8. Organy samorządu terytorialnego (stanowiące, kontrolne – na wszystkich szczeblach i wykonawcze + metrobie)

9. Wybory do samorządu terytorialnych

Wybory samorządowe w [Polsce](#) - wybory członków organów stanowiących jednostek [samorządu terytorialnego](#):

- [rad gmin](#),
- [rad powiatów](#),
- [sejmików województw](#)

oraz (od 2002) jednoosobowych organów wykonawczych gmin - [wójtów](#), [burmistrzów](#), [prezydentów miast](#).

W gminach liczących do 20.000 mieszkańców wybory samorządowe odbywają się według [ordynacji większościowej](#), w systemie większości względnej (w okręgach jednomandatowych według zasady [FPTP](#), w okręgach wielomandatowych zgodnie z regułą [Block Vote](#)), natomiast w gminach liczących powyżej 20.000 mieszkańców, a także w [powiatach](#) i [województwach](#) - według [systemu proporcjonalnego](#), w którym głosy wyborców przelicza się na mandaty według [reguły d'Hondta](#), preferującej duże ugrupowania. Obecny system wyborczy jest szeroko krytykowany jako centralistyczny i prowadzący do upolitycznienia organów samorządu terytorialnego[1].

Czynne i bierne prawo wyborcze

Wpisanie do [rejestrów wyborców](#) jest formą urzędowego potwierdzenia posiadania [praw wyborczych](#) z uwzględnieniem faktu stałego zamieszkiwania na obszarze [gminy](#).

Przesłanką decydującą o posiadaniu biernego lub czynnego prawa wyborczego w wyborach samorządowych jest fakt stałego zamieszkiwania — w rozumieniu Kodeksu cywilnego (art. 9 Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw; [Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547](#) - tekst jednolity ze zmianami).

Prawo wybierania ([czynne prawo wyborcze](#)) do danej rady ma, z zastrzeżeniem art. 6 ust. 1, każdy obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat oraz stale zamieszkuje na obszarze działania tej rady.

Nie mają prawa wybierania osoby:

1. pozbawione praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądowym;
2. pozbawione praw wyborczych orzeczeniem [Trybunału Stanu](#);
3. [ubezwłasnowolnione](#) prawomocnym orzeczeniem sądowym.

Prawo wybieralności (bierne prawo wyborcze) przysługuje osobie mającej prawo wybierania do danej rady. Nie mają prawa wybieralności osoby:

1. karane za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego;
2. wobec których wydano prawomocny wyrok warunkowo umarzający postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego.

Prawa wybieralności nie ma obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim pozbawiony prawa wybieralności w państwie członkowskim Unii Europejskiej, którego jest obywatelem. Zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lutego 2006 r. sygn. akt K 9/05 art.6 ust.1 w zw. z art.5 ust.1 i art.7 ust.1 oraz art.6a ust.1 w zw. z art. 7 ust.1 jest niezgodny z Konstytucją.